

FILIPS KĻAVIŅŠ,
Ellex Kļaviņš vecākais partneris

Pieaugoša ātruma laiks

2021. gads: sākas atgūšanās no Covid, investori iegulda Baltijā, Latvijai pirmais vienradzis.

Notikumu blīvums un to norises ātrums pēdējos gados bijis tik iespaidīgs, ka pat vēstures grāmatās ierakstāmi jaunumi, kas mūsu uzmanības centrā bija 2021. gada laikā, šobrīd jau šķiet vismaz piecus un vairāk gadus seni. Ir sajūta, ka laika ātrums pieaug gadu no gada. Kā piemēru var minēt janvārī notikušos grautiņus ASV Kongresā pēc prezidenta vēlēšanām vai kuģu sastrēgumu Suecas kanālā, kas radīja nopietnas problēmas tirdzniecībā, arī Krievijas armijas koncentrēšanos pie Ukrainas robežas un decembrī izteikto ultimātu Rietumu pasaulei, kas faktiski bija pirmie soļi neizprovocētai Krievijas agresijai pret Ukrainas valsti. Šie visi šķiet jau seni, bet patiesībā ir 2021. gada notikumi, kas vēlāk atstāja milzīgu ietekmi uz uzņēmējdarbību, sociālajiem un politiskajiem procesiem visā pasaulē. Un, protams, Covid-19, no kura radītajiem ierobežojumiem 2021. gadā bijām jau krietni noguruši, – daudzas biznesa nozares ar nepacietību gaidīja šī murga beigas, un visa pasaule dzīvoja ar pārliecību, ka, tiklīdz vakcinācija apturēs pandēmijas izplatību, ekonomikā atsāksies strauja augšupeja.

Mūsu birojam 2021. bija rekordgads ar klientu darbiem, un kolēģi vadošajos advokātu birojos pa visu Eiropu (un daudzviet visā pasaulē) arī to pašu saka. Piemēram, uzņēmumu iegādes un apvienošanās (M&A) darījumu jomā – milzīgo investoru interesi var vismaz daļēji skaidrot ar darījumu mākslīgu sabremzēšanos Covid krīzes sākuma laikā, un, situācijai pamazām normalizējoties, investori meklēja ieguldījumu iespējas uzkrātajam kapitālam. Baltijas valstīs 2021. gadā kopumā tika reģistrēti 112 M&A darījumi, kuru kopējā vērtība bija 2,3 miljardi eiro (gadu iepriekš – 1,2 miljardi eiro). Mūsu birojam bija iespēja strādāt ar dažādu nozaru un izmēra uzņēmumiem, tostarp piedalījāmies darījumā, kur par 800 miljoniem eiro no *Fortum* tika iegādāts siltumapgādes bizness dažādās Baltijas valstu pilsētās.

Otrs nozīmīgs biznesa virziens, kurā vērojām iespaidīgas pārmaiņas un attīstību, bija (un aizvien ir) nekustamo īpašumu nozare, kas aptver gan būvniecību, gan projektu attīstītājus, arī nomas tirgu. Tiesa, nekustamo īpašumu iznomātājiem šis bija ļoti komplicēts laiks, jo mainīgie dažādu ierobežojumu režīmi daudziem neļāva gūt plānotos ienākumus no īpašumu iznomāšanas (piemēram, veikalu slēgšanas dēļ). Covid krīzei viena no mācībām – ja kādi ierobežojumi pandēmi-

jas izplatības apturēšanai ir jāpiemēro, tie nedrīkst kādu diskriminēt vai kropļot konkurenci. Šādi gadījumi nenāk par labu valsts reputācijai investoru vidē, kā arī rada tiesvedību riskus.

2021. gadā par vienu no galvenajām tēmām saistībā ar uzņēmējdarbības turpmāko attīstību kļuva t.s. Eiropas Zaļais kurss – programma ar mērķi panākt, lai klimatam kaitīgo siltumnīcefekta gāzu emisijas līdz 2030. gadam Eiropā samazinātos vismaz par 55% salīdzinājumā ar 1990. gadu. Virkne ES līmenī pieņemtu iniciatīvu skar un skars Latvijai nozīmīgas nozares – mežsaimniecību, lauksaimniecību, transportu, enerģijas ražošanu un citas. Kontekstā ar energokrīzi, ko izraisīja Krievijas uzsāktais karš, daļa no Zaļā kursa iniciatīvām droši vien netiks realizēta tādos termiņos, kā bija iecerēts, taču Zaļā kursa virziens paliek nemainīgs. Latvijas ekonomikai un politikas veidotājiem tas nozīmē divas svarīgas lietas: pirmkārt, būs jāatrod veidi, kā mēs varam pielāgoties jomās, kur pašlaik atpauzēties no Eiropas definētajiem mērķiem. Otrkārt, tas nozīmē lielas iespējas augt tāda veida biznesam, kas strādā atjaunojamās enerģijas nozarēs – spēj radīt idejas un tehnoloģiskus risinājumus, kā arī saražot nepieciešamās preces. Runa ir par potenciālu gan nelieliem uzņēmumiem, kuri, piemēram, apkalpo un remontē atjaunojamās enerģijas iekārtas, gan arī liela mēroga biznesam, kas spēj uzprojektēt, finansēt un uzbūvēt atjaunojamās enerģijas ražotnes, saražot nepieciešamās detaļas, nodrošināt digitālus risinājumus šo iekārtu funkcionēšanai.

Ilgspēja gan nav tikai stāsts par ražošanu, lauksaimniekiem vai transporta uzņēmumiem, bet arī par pakalpojumu sniedzējiem, tostarp advokātiem. Jau šīs desmitgades sākumā mūsu globālie partneri mudināja ieviest savā ikdienas darbā tādus ilgtspējīga biznesa standartus, kas būtu izmērāmi un laika gaitā salīdzināmi – no enerģijas, ūdens un papīra patēriņa līdz pat sadarbībai ar piegādātājiem, no kuriem arī tiek pieprasīta zināmu standartu ievērošana. ESG (*Environmental, Social, Governance*) koncepta ieviešana pēdējo gadu laikā ienāk daudz mūsu klientu redzes lokā, un šī ir viena no jomām, kur arvien vairāk strādāsim kā padomdevēji likumdošanas jautājumos.

Ir vēl kāds zīmīgs fakts, ar ko manā atmiņā un arī Latvijas biznesa vēsturē ieies straujais 2021. gads. Tas bija laiks, kad *Printful* piesaistīja investīcijas 130 miljonu dolāru apmērā, uzņēmuma vērtība pārsniedza miljardu dolāru un *Printful* kļuva par pirmo Latvijas vienradzi. Mums kā ilggadējam *Printful* juridiskajam padomdevējam šis bija īpašs brīdis. ■